

Yhyres me päriätähän

- Kurikan vammaispoliittinen ohjelma
2019–2024

Sisällys

Sisällys.....	2
Esipuhe.....	3-4
Koti ja sen ympäristö.....	5
Koulu- ja opiskelupalvelut.....	5
Työ- ja toimeentulo.....	6
Vapaa-aika ja järjestötoiminta.....	7
Tiedonsaanti palveluista.....	8
Osallisuus ja vaikuttaminen.....	8
Oikeusturva, turvallisuus ja koskemattomuus.....	9
Vammaisten henkilöiden kohtaama syrjintä.....	9
Itsenäisen elämän tukipalvelut ja kuntoutus.....	10
Lähteet.....	11

Esipuhe

Suomen perustuslain (L 11.6.1999/731) 6. pykälään on kirjattu perusoikeuksista seuraavasti:

” Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. ”

YK:n ja Euroopan unionin jäsenvaltiona Suomi on sitoutunut edistämään kaikille avointa yhteiskuntaa. YK:n vammaissopimuksella pyritään takaamaan kaikille vammaisille henkilöille maailmanlaajuisesti täysimääräiset sekä yhdenvertaiset ihmisoikeudet ja perusvapaudet. (1)

Suomi hyväksyi YK:n vammaissopimuksen kesäkuussa 2016. Vammaissopimus on osa kansallista lainsäädäntöä. Suomi on sitoutunut turvaamaan oikeudet, jotka ovat sopimuksessa määriteltä. Kaikessa toiminnassa tulee ottaa huomioon vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja edistäminen. (1)

Suomessa valtakunnallinen vammaispoliittinen ohjelma (VAMPO) on laadittu vuosiksi 2010-2015. Ohjelma taustalla on valtioneuvoston eduskunnalle antama selonteko ja YK:n vammaissopimus. Ohjelma on laadittu turvaamaan vammaisten henkilöiden oikeudenmukaista asemaa. Vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden ja osallisuuden lisääminen ovat ohjelman tarkoituksena Suomessa. (3)

Suomessa alueelliset vammaisneuvostot tuovat esiin vammaisten kuntalaisten näkemyksiä kunnan hallinnosta ja politiikasta. Kuntalaissa (L 410/2015) säädetään, että kunnan on muodostettava vammaisneuvosto. Neuvosto koostuu vammaisista henkilöistä, heidän omaisistaan ja järjestöjen edustajista. Tällä edistetään vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kunnassa. (3)

Kurikan vammaispoliittiset tavoitteet on koottu käsissäsi olevaan Kurikan vammaispoliittiseen ohjelmaan ”Yhyres me päriätähän”. Tavoitteet on tehty vuosille 2019–2024. Kurikan paikalliset toimenpide-ehdotukset on koottu sähköisen tutkimuksen tuloksista.

Kysely lähetettiin 22 kurikkalaiselle vammaisjärjestölle. Vastauksia tuli 10. Teemojen pohjana on ollut aiempi Kurikan vammaispoliittinen ohjelma vuodelta 2005 ja valtakunnallinen VAMPO.

Esipuhe

Kurikan vammaispoliittinen ohjelma on jaettu seuraaviin teemoihin:

- koti ja sen ympäristö,
- työ- ja toimeentulo
- vapaa-aika ja järjestötoiminta
- tiedonsaanti palveluista
- osallisuus ja vaikuttaminen
- oikeusturva, turvallisuus ja koskemattomuus
- vammaisten henkilöiden kohtaama syrjintä
- itsenäisen elämän tukipalvelut ja kuntoutus

Kurikan vammaisneuvosto on valinnut tuloksista toimenpidetavoitteet. Uudessa vammaispoliittisessa ohjelmassa on yhteensä 26 toimenpidettä. Tarkoituksena on tarttua epäkohtiin ja parantaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia elää hyvää arkea Kurikassa. Vammaispoliittinen ohjelma astuu voimaan 1.1.2019 alkaen. Ohjelma on voimassa 31.12.2024 saakka.

Kurikassa 4.12.2018

Salla Kohtamäki ja Kurikan vammaisneuvosto (9.10.2017–31.5.2019)

Koti ja sen ympäristö

Suomen vammaispoliittisessa ohjelmassa korostetaan ympäristön esteettömyyttä. Esteettömät ympäristöt auttavat vammaisia henkilöitä toteuttamaan itsenäistä elämää ja edistävät näin vammaisten yhdenvertaisuutta suhteessa muihin. Kaupunki- ja maaseutualueilla esteettömyyden tulee toteutua yhdenvertaisesti.

Vammaisten henkilöiden esteetöntä kotona asumista tulee tehostaa ja kehittää. Näin he voivat asua kotonaan mahdollisimman pitkään. Uudet rakennetut asunnot ovat pääasiassa jo esteettömiä. Vanhoja asuntoja voidaan myös korjata esteettömäksi muokkaamalla ne asujan tarpeiden mukaisesti. (1)

Kurikassa asetetut tavoitteet

- 1** Vammaiselle henkilölle tulee taata tasavertaiset mahdollisuudet liikkua esteettömästi kodissaan, julkisilla paikoilla ja rakennetuilla luontopoluilla.
- 2** Kaupungin tulee huolehtia katujen ja julkisten alueiden kunnossapidosta ympäri vuoden.
- 3** Erilaisten hajusteiden käyttöä suositellaan vältettävän julkisilla paikoilla.
- 4** Huolehditaan siitä, että vammaisille henkilöille jaetaan tietoa mahdollisuuksista saada avustuksia kotiin tehtävistä kodinmuutostöistä ja korjausavustuksista.
- 5** Huomioidaan vammaisten henkilöiden erityistarpeet asioimistilanteissa ja huolehditaan julkisten rakennusten esteettömyydestä esimerkiksi seuraavasti:
 - Julkisissa rakennuksissa helpotetaan näkövammaisten liikkumista erottelemalla eri tasoissa olevat kynnykset ja porrasaskelmat kontrastiraidoin
 - Yleisesti käytössä oleviin kokoustiloihin asennetaan induktiosilmukat kuulovammaisia varten
 - Taksinkuljettajat perehdytetään vammaisten henkilöiden kanssa toimimiseen asiakaspalvelutilanteissa

Koulu- ja opiskelupalvelut

Vammaisilla henkilöillä on yhdenvertainen oikeus koulutukseen. Vammaisuuden perusteella ei saa ketään sulkea yleisen koulujärjestelmän ulkopuolelle.

Jokaisella on oikeus päästä osallistamaan, hyvälaatuiseen ja maksuttomaan koulutukseen lähikouluperiaatteen mukaisesti. Jokaisen oppilaan tulee saada tarvitsemansa tuet koulussa. (1)

Kurikassa asetetut tavoitteet:

- 6 Kaupungin tulee lisätä henkilökohtaisten avustajien määrää vammaisille lapsille ja nuorille, jotta he pystyisivät opiskelemaan omassa lähikoulussaan.
- 7 Taataan kaikille lapsille ja nuorille varhaisen tuen ja ennalta ehkäisevien palveluiden toteutuminen koulussa kaikille sitä tarvitseville. Kaupungin tulee huomioida, että tuki suunnitellaan aina yksilöllisesti.

Työ- ja toimeentulo

Vammaisilla henkilöillä tulee olla yhdenvertainen mahdollisuus ansaita elantonsa työllä. Työympäristön on oltava vammaisten henkilöiden tavoitettavissa, avoin ja osallistava. Vammaisille henkilöille sekä heidän perheilleen on tärkeä turvata riittävä elintaso.

Tämä taataan sosiaaliturvalla ja sosiaalipalveluilla. Työssäkäyvien vammaisten henkilöiden kannalta tärkeitä ovat erilaiset työssäkäyntiä mahdollistavat tukipalvelut, laitteet ja avustusten saaminen vammaisuuteen liittyviin erityistarpeisiin. (1)

Kurikassa asetetut tavoitteet:

- 8 Jaetaan lisää tietoutta vammaisille henkilöille heidän työhön ja toimeentuloon liittyvistä oikeuksista.
- 9 Lisätään vammaisten henkilöiden työnsaantimahdollisuuksia yhteyshenkilön avulla (esimerkiksi lisäämällä työvalmentajia).

Vapaa-aika ja järjestötoiminta

Vammaisilla henkilöillä on oikeus kehittää luovia ja taiteellisia kykyjään sekä osallistua kulttuurielämään.

Kaikille tulee mahdollistaa yhdenvertainen osallistuminen, jolloin on tärkeää varmistaa tilojen ja palveluiden esteettömyys. (1)

Kurikassa asetetut tavoitteet:

- 10** Kunnan tulee tarjota järjestö- ja harrastustoimintoihin esteettömiä kokoontumistiloja kohtuullisilla kustannuksilla.
- 11** Kohennetaan omaishoitajien ja vammaisten lasten perheiden mahdollisuuksia osallistua harrastustoimintaan kodin ulkopuolella.
- 12** Lisätään tukipalveluita vammaisten ja heidän perheidensä tueksi (huomioidaan myös erityislapsiperheet), esimerkiksi kotihoitoa, henkilökohtaista avustamista ja päivätoimintaa.
- 13** Huolehditaan, että harrastusmaksut ovat kohtuullisia vammaisille henkilöille.

Tiedonsaanti palveluista

Tarvitsemme tietoa vammaisuudesta. Tietoisuus vammaisiin liittyvistä kysymyksistä lisääntyy tietoa lisäämällä. Tämä tarkoittaa kahta asiaa. Vammaiset henkilöt tarvitsevat tietoa omista oikeuksistaan, tarjolla olevista palveluista ja osallistumismahdollisuuksista.

Viranomaisilla on velvollisuus kerätä tietoa vammaisia henkilöitä koskevista asioista. Heidän täytyy jakaa kerättyä tietoa muille viranomaisille ja järjestöille. (1)

Kurikassa asetetut tavoitteet:

- 14** Huolehditaan siitä, että saatavilla olevista palveluista tiedotetaan säännöllisesti vammaisia henkilöitä. Kaikki tieto on oltava saatavissa myös selkokielellä.
- 15** Tiedotusta pitää kohdentaa asiakasryhmittäin.
- 16** Julkisten palvelupisteiden määrää ei tule vähentää.
- 17** Yhteistyötä viranomaisten ja asiakkaiden välillä tulee kehittää yhä asiakasystävällisemmäksi sekä yksinkertaisemmaksi.
- 18** Kaikilla ei ole mahdollisuutta tai kykyä tietotekniikan käyttöön. Viranomaisten tulee lisätä paperisesti jaettavaa tiedotusta asiakkaille heidän oikeuksistaan.

Osallisuus ja vaikuttaminen

YK:n vammaissopimuksessa ja uudessa kuntalaissa edellytetään, että vammaisia henkilöitä koskevassa päätöksenteossa heidän mielipiteet kuullaan asiaa koskien.

Vammaisjärjestöissä vammaisia henkilöitä otetaan mukaan päätöksentekoon. Myös vammaisilla lapsilla on oikeus osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon. (1)

Kurikassa asetetut tavoitteet:

- 19** Vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden toteutumista pitää kunnioittaa palveluissa sekä viranomaisten että palveluntuottajien toimissa.
- 20** Kaikille vammaisille henkilöille pitää taata yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua.

Oikeusturva, turvallisuus ja koskemattomuus

Kaikilla ihmisillä on oikeus turvallisuuteen, koskemattomuuteen ja yksityiselämän suojaan. Jokaisella henkilöllä on oikeus asianmukaiseen asian käsittelyyn oikeudessa.

Vammaiset henkilöt tulee tulla kuulluksi ja saada perusteltu päätös oikeusasiasta. (2)

Kurikassa asetetut tavoitteet:

- 21** Tietoisuutta pitää lisätä selkokielellä mitä tarkoittavat oikeusturva, turvallisuus ja koskemattomuus. Vammaisia henkilöitä ja heidän kanssa työskenteleviä informoidaan, miten nämä huomioidaan arjessa.
- 22** Kiinnitetään huomiota asiakkaiden turvallisuuteen ja oikeusturvaan erityisesti siirtymävaiheissa, esimerkiksi sairaalasta kotiuduttaessa. Asiakkaan toimintakyky ja kunto pitää ottaa huomioon kokonaisvaltaisesti päätöksiä tehtäessä.

Vammaisten henkilöiden kohtaama syrjintä

Ketään ihmistä ei saa asettaa ilman hyväksyttävää syytä eriarvoiseen asemaan. Vammaiset henkilöt kuitenkin kohtaavat syrjintää sekä välillisesti että välittömästi. Kyse on välittömästä syrjinnästä, kun vammaista henkilöä kohdellaan eri tavoin kuin muita.

Välillisestä syrjinnästä on kyse, mikäli tilanteessa kohtelu, menettely, käytäntö tai päätös asettaa vammaisen henkilön eriarvoiseen asemaan. (2)

Kurikassa asetetut tavoitteet:

- 23** YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimusta sekä itsemääräämisoikeutta tuodaan kaikkien ihmisten tietoisuuteen Kurikassa.
- 24** Kiinnitetään huomiota vammaisten henkilöiden ja heidän omaishoitajiensa asemaan Kurikassa.

Itsenäisen elämän tukipalvelut ja kuntoutus

Vammaisilla henkilöillä tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallisuuteen yhteiskunnassa. Heillä tulee olla mahdollisuudet valita asuinpaikkansa sekä sen, missä ja kenen kanssa asuvat. Saatavilla on oltava palveluja, joita vammaiset henkilöt tarvitsevat tukemaan itsenäistä elämistä ja osallisuutta yhteisöissä.

Palvelut tulee olla vammaisten henkilöiden saatavilla yhdenvertaisesti, kuten asumispalvelut sekä henkilökohtainen apu. Itsenäisen elämän tukena vammaisilla henkilöillä ovat erityispalvelut, tukitoimet ja mukautustoimenpiteet. Vammaiset henkilöt tarvitsevat laaja-alaisia kuntoutuspalveluja, joihin heillä on lakisääteinen oikeus. (1)

Kurikassa asetetut tavoitteet:

- 25** Tiedotetaan vammaisia henkilöitä heidän oikeuksistaan sekä itsenäistä elämää ja kuntoutumista tukevista palveluista. Tietoa tulee jakaa myös selkokielellä.
- 26** Kuljetuspalvelujärjestelmä on luotava sellaiseksi, että jokainen kuljetuspalveluun oikeutettu henkilö pystyy käyttämään sitä ongelmitta. Kuljetuspalveluiden saatavuus ja käyttökelpoisuus pitää taata kaikille sitä tarvitseville kohtuuhintaan.

Lähteet

- 1** Oikeus osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen – YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma 2018–2019. 2018. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavana: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160666/STM_2_18_WEB.pdf
- 2** Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010–2015. 2010. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3024-7>
- 3** Henrik Gustafsson. Uudistettu 2016. YK:n vammaissopimus käyttöön! -käsikirja. Saatavana: https://www.invalidiliitto.fi/sites/default/files/2017-03/YK_Toolkit_2016_low.pdf
- 4** L 11.6.1999/731. Suomen perustuslaki.
- 5** 410/2015. Kuntalaki.